

Strona główna>Wyszukiwanie przedstawicieli zawodów prawniczych>Rodzaje zawodów prawniczych

Rodzaje zawodów prawniczych

Polska

W niniejszej części przedstawiono przegląd zawodów prawniczych w Polsce. Prosecutors (prokuratorzy) Sądy powszechne Zawody prawnicze w sądach Sędziowie Ławnicy Referendarze sądowi Asystenci sędziego Urzędnicy sądowi Adwokaci Radcowie prawni Notariusze Komornicy sądowi Organizacje świadczące usługi bezpłatne

Prosecutors (prokuratorzy)

Organizacja

Poniższa struktura organizacyjna obejmuje prokuraturę oraz inne właściwe służby w oparciu o ustawę z dnia 9 października 2009 r.

Prokuraturę w Polsce tworzą:

Prokurator Generalny;

prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury i prokuratorzy wojskowi podlegli Prokuratorowi Generalnemu;

prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej oraz Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury powoływany przez prezydenta Polski z grupy kandydatów wskazanych przez Krajową Radę Sądownictwa i Krajową Radę Prokuratorów. Prokurator Generalny przedstawia premierowi roczne sprawozdania z działalności prokuratury. Prokuratorzy powszechni i wojskowi powoływani są przez Prokuratora Generalnego z listy kandydatów wskazanych przez Krajową Radę Prokuratorów.

Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury funkcjonują na **czterech poziomach**:

Prokuratura Generalna;

prokuratura apelacyjna;

prokuratura okręgowa;

prokuratura rejonowa.

Wojskowe jednostki organizacyjne prokuratury funkcjonują na trzech poziomach:

Naczelna Prokuratura Wojskowa;

wojskowe prokuratury okręgowe;

wojskowe prokuratury garnizonowe.

Prokuratorzy publiczni Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji ds. Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu działają w następujących jednostkach organizacyjnych:

Główna Komisja ds. Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

wydziały Głównej Komisji ds. Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

Biuro Lustracyjne;

wydziały Biura Lustracyjnego.

W ramach polskiego systemu prawnego rozróżnia się oskarżycieli publicznych (prokuratorów) powoływanych przez Prokuratora Generalnego oraz oskarżycieli prywatnych uczestniczących w postępowaniach karnych, którzy, zgodnie z zasadami postępowania karnego, mogą wspierać oskarżyciela publicznego (biorą wówczas udział w postępowaniu jako oskarżyciele posiłkowi).

Prawo polskie przewiduje funkcjonowanie różnych organów samorządu zawodowego. Należą do nich Rada Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, zebrania prokuratorów i zgromadzenia prokuratorów przy prokuratorach apelacyjnych. Organy te mają jednak ściśle wewnętrzny i organizacyjny charakter, nie posiadają stron internetowych ani nie świadczą e-usług.

Dalsze informacje na temat polskiej prokuratury dostępne są na stronie internetowej [polskiego Prokuratora Generalnego](#).

Rola i obowiązki prokuratury:

Do głównych zadań prokuratury państwowej należy **zapewnienie przestrzegania prawa oraz nadzór nad postępowaniami karnymi**.

Prokuratorzy wykonują swoje zadania w szczególności poprzez:

prowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych;

sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami;

wytaczanie powództw w sprawach karnych i cywilnych oraz składanie wniosków i udział w postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych, jeżeli tego wymaga ochrona praworządności, interesu społecznego, własności lub praw obywateli;

podejmowanie środków przewidzianych prawem, zmierzających do prawidłowego i jednolitego stosowania prawa;

prowadzenie badań w zakresie problematyki przestępczości oraz jej zwalczania i zapobiegania;

gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie w systemach informatycznych danych pochodzących z prowadzonych lub nadzorowanych na podstawie ustawy postępowań;

współdziałanie z organami państwowymi w zapobieganiu przestępczości i innym naruszeniom prawa;

współpraca i udział w postępowaniach koordynowanych przez organy międzynarodowe w dziedzinie ścigania i zapobiegania przestępczości.

Prawa i obowiązki prokuratorów:

Prokurator obowiązany jest postępować w ramach obowiązujących przepisów, zgodnie z zasadą bezstronności i równego traktowania wszystkich obywateli.

Prokurator, niezależnie od hierarchicznej organizacji prokuratury, jest niezależny podczas wykonywania obowiązków służbowych. Prokurator nie może angażować się w politykę ani podejmować dodatkowego zatrudnienia oraz obowiązany jest do stałego podnoszenia swoich kwalifikacji.

Oskarżyciel publiczny zajmuje się przede wszystkim sprawami karnymi. W niektórych przypadkach uczestniczy on również w sprawach cywilnych dotyczących w szczególności ustalenia ojcostwa, pozbawienia władzy rodzicielskiej, orzeczenia o braku zdolności do czynności prawnych, oraz w sprawach z zakresu prawa administracyjnego dotyczących nieruchomości i prawa budowlanego. W każdej prokuraturze okręgowej działa oskarżyciel publiczny specjalizujący się we współpracy międzynarodowej w sprawach karnych.

Sądy powszechne

Organizacja

Sądami powszechnymi w Polsce są:

sądy rejonowe,
sądy okręgowe,
sądy apelacyjne.

Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości (w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego) oraz wykonują inne zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw. Nadzór nad działalnością sądów w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

Sąd rejonowy właściwy jest dla jednej lub większej liczby gmin (w uzasadnionych przypadkach w jednej gminie może funkcjonować więcej niż jeden sąd rejonowy np. w dużych miastach).

Sądem odwoławczym dla sądu rejonowego, a także sądem pierwszej instancji w szczególnych sprawach jest sąd okręgowy. Jest on właściwy dla minimum 2 sądów rejonowych - jest to tzw. okręg sądowy.

Sąd apelacyjny jest natomiast sądem odwoławczym dla sądu okręgowego, jeżeli sprawa w nim rozpoznawana była w pierwszej instancji. Sąd apelacyjny jest właściwy dla minimum 2 sądów okręgowych - jest to tzw. obszar apelacji.

Sądem kieruje Prezes Sądu. Jest on powoływany na okresowe kadencje (w sądzie rejonowym na 4 lata, a w sądach okręgowych i apelacyjnych na 6 lat).

Zawody prawnicze w sądach

W Polsce sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości (w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego) oraz wykonują inne zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw. Do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości upoważnieni są wyłącznie sędziowie. Natomiast zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, wykonują referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi (mogą także wykonywać je sędziowie, jeżeli ich wykonywanie przez referendarzy nie jest możliwe).

Sędziowie

W ramach polskiego systemu prawnego można wyróżnić **sędziów zawodowych i ławników**.

Sędziowie wykonują zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Powoływani są przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony.

Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.

Na straży niezależności sądów i i niezawisłości sędziów stoi **Krajowa Rada Sądownictwa**, która jest organem konstytucyjnym.

Gwarancjami niezawisłości sędziów są zapisane w Konstytucji immunitet sędziowski oraz nieusuwalność z zajmowanego stanowiska.

Za przewinienia służbowe sędziowie odpowiadają dyscyplinarnie. Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów są: w pierwszej instancji - sądy apelacyjne, w drugiej instancji - Sąd Najwyższy.

Ławnicy

Udział ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości wynika z Konstytucji RP. Ławnicy w zakresie orzekania są niezawisli i - jak sędziowie zawodowi - podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami. W odróżnieniu od sędziów, ławnik nie może jednak przewodniczyć na rozprawie i naradzie, jak również (w zasadzie) wykonywać czynności poza rozprawą.

Zasadą - obowiązującą zarówno w postępowaniu cywilnym, jak i karnym - jest rozpoznawanie spraw w składzie jednoosobowym, a zatem bez udziału ławników. Obie ustawy procesowe określają jednak kategorie spraw, które z uwagi na społeczną doniosłość rozpoznawane są z udziałem ławników.

Ławników wybierają rady gmin, które działają w obszarze właściwości danych sądów. Ich kadencja trwa cztery lata.

Referendarze sądowi

Referendarze sądowi zatrudniani są w sądach rejonowych i okręgowych do wykonywania określonych w ustawach czynności należących do sądów w zakresie ochrony prawnej. Stosunek pracy z referendarzami nawiązuje się na podstawie mianowania, z dniem określonym w akcie mianowania.

Referendarzy mianuje i nawiązuje z nimi stosunek pracy prezes sądu apelacyjnego.

W postępowaniu cywilnym referendarz sądowy w zakresie powierzonych mu czynności ma kompetencje sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Natomiast w postępowaniu karnym, wykroczeniowym i karnoskarbowym powierzono mu wydawanie poleceń, a w wypadkach wskazanych w ustawie także postanowień i zarządzeń.

Referendarz sądowy jest więc urzędnikiem sądowym wyposażonym w prawo wykonywania czynności z zakresu ochrony prawnej, który działając w zakresie swoich kompetencji, wykonuje czynności sądów. W zakresie wykonywanych obowiązków referendarze są niezależni co do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń określonych w ustawach. Niezależność ta zakłada organizacyjne i funkcjonalne oddzielenie jego orzeczniczej działalności od innych organów, tak aby zapewnić mu samodzielność w wykonywaniu czynności określonych w ustawach.

[Fiszka informacyjna na temat zawodu referendarza sądowego.](#) (341 KB)

Asystenci sędziego

Asystenci sędziego wykonują w sądzie czynności zmierzające do przygotowania spraw sądowych do rozpoznania oraz czynności związane z zapewnieniem właściwego toku wewnętrznego urzędowania sądu (związane z wymiarem sprawiedliwości oraz innymi zadaniami z zakresu ochrony prawnej). Nabór kandydatów następuje w drodze konkursu.

[Fiszka informacyjna na temat zawodu asystenta sędziego.](#) (341 KB)

Urzędnicy sądowi

Urzędnicy sądowi zatrudniani są we wszystkich sądach powszechnych i wykonują zadania związane z obsługą sądów, niezastrzeżone dla innych grup zawodowych np. protokołują podczas rozpraw, wykonują zarządzenia sędziów, prowadzą sekretariaty w sądach. Ich prawa i obowiązki, a także zasady zatrudniania określa ustawa o pracownikach sądów i prokuratur. Nabór kandydatów następuje w drodze konkursu.

[Fiszka informacyjna na temat zawodu urzędnika sądowego.](#) (347 KB)

Organizacja zawodów prawniczych

Adwokaci

Adwokaci w Polsce świadczą usługi prawne mające na celu ochronę praw i wolności obywatelskich. Służą oni pomocą prawną i przygotowują opinie prawne. Gwarantują oni także reprezentację stron w sprawach karnych, cywilnych, z zakresu prawa rodzinnego oraz w sprawach z udziałem nieletnich, z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, a także postępowaniach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym.

Należy podkreślić, że w Polsce nie istnieje wskazana ogólnie specjalizacja zawodowa - prawnicy indywidualnie wybierają swoją dziedzinę działalności zawodowej. Ze względu jednak na to, że w przypadku sporów z udziałem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej prawo polskie gwarantuje udział adwokata z urzędu, adwokat musi być w stanie świadczyć usługi prawne w sprawach związanych z różnymi dziedzinami prawa.

Istnieją 24 **okręgowe rady adwokackie** oraz **Naczelna Rada Adwokacka** działająca na szczeblu krajowym. Te organy samorządu zawodowego są odpowiedzialne za reprezentację i ochronę praw zawodowych adwokatów, rozwijanie ich umiejętności zawodowych, zapewnianie szkoleń dla aplikantów, ustanawianie i propagowanie zasad etyki zawodowej oraz zapewnianie ich przestrzegania.

Prawnicze bazy danych

Więcej informacji znajduje się na stronie internetowej [Naczelnej Rady Adwokackiej](#).

Radcowie prawni

Radcowie prawni zapewniają obsługę prawną spółek, innych przedsiębiorstw, jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych. Służą oni pomocą prawną i przygotowują opinie prawne. W odróżnieniu od adwokatów, mogą oni pozostawać w stosunku pracy z innymi podmiotami. Od dnia 1 lipca 2015 r. zrównane zostały uprawnienia procesowe adwokatów i radców prawnych - radcowie prawni mogą występować w roli obrońcy w postępowaniu karnym, o ile nie pozostają w stosunku pracy z innymi podmiotami. Mogą także występować w sprawach o wykroczenia oraz podejmować się obrony w postępowaniach dyscyplinarnych.

Samorząd zawodowy radców prawnych składa się z 19 **okręgowych izb radców prawnych i Krajowej Izby Radców Prawnych** działającej na szczeblu krajowym. Te organy samorządu zawodowego są odpowiedzialne za reprezentację i ochronę praw zawodowych radców prawnych, rozwijanie ich umiejętności zawodowych, zapewnianie szkoleń dla aplikantów, ustanawianie i propagowanie zasad etyki zawodowej oraz zapewnienie ich przestrzegania.

Prawnicze bazy danych

Więcej informacji znajduje się na stronie internetowej [Krajowej Izby Radców Prawnych](#).

Notariusze

Organizacja

Notariusza powołuje i wyznacza siedzibę jego kancelarii Minister Sprawiedliwości na wniosek osoby zainteresowanej, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby notarialnej. Minister Sprawiedliwości jest również uprawniony do odwoływania notariuszy.

Minister Sprawiedliwości prowadzi rejestr kancelarii notarialnych a także określa maksymalne stawki taksy notarialnej za czynności notarialne.

Notariusze tworzą samorząd notarialny, który obejmuje 11 **izb notarialnych** oraz **Krajową Radę Notarialną**.

Rola i obowiązki

Notariusz jest powołany do dokonywania czynności, którym strony są obowiązane (np. w przypadku przeniesienia własności nieruchomości) lub pragną nadać formę notarialną.

Zawód notariusza jest zawodem zaufania publicznego. Obowiązkiem notariusza, jako działającej w imieniu państwa osoby zaufania publicznego, jest zagwarantowanie bezpieczeństwa obrotu nieruchomościami.

Notariusz dokonuje następujących czynności notarialnych: sporządza akty notarialne, akty poświadczenia dziedziczenia oraz poświadczenia, doręcza oświadczenia, spisuje protokoły, sporządza protesty weksli i czeków, przyjmuje na przechowanie pieniądze, papiery wartościowe, dokumenty, dane na informatycznym nośniku danych, sporządza wpisy, odpisy, wyciągi dokumentów, na żądanie stron sporządza projekty aktów, oświadczeń i innych dokumentów, a także sporządza inne czynności wynikające z odrębnych przepisów.

Czynności notarialne dokonane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego.

Notariusze prowadzą działalność w indywidualnych kancelariach notarialnych. Notariusz może prowadzić tylko jedną kancelarię, natomiast kilku notariuszy może prowadzić jedną kancelarię na zasadach spółki cywilnej lub partnerskiej. W takim wypadku jednak każdy z notariuszy dokonuje czynności notarialnych we własnym imieniu i ponosi odpowiedzialność za czynności przez siebie dokonane.

Prawnicze bazy danych

Dalsze informacje znajdują się na stronie internetowej [Krajowej Rady Notarialnej](#) (nieдоступna w j. angielskim).

Inne zawody prawnicze

Polski system prawa przewiduje następujące zawody prawnicze: **komornicy sądowi**.

Komornicy sądowi

Komornicy sądowi w polskim systemie prawnym są pomocniczymi organami wymiaru sprawiedliwości. Posiadają oni również status funkcjonariusza publicznego, bowiem tylko taki status dostatecznie legitymizuje ich działania, które wkraczają głęboko w sferę praw i wolności obywatelskich. Do takich zaś działań przede wszystkim zaliczyć należy stosowanie środków przymusu, niezbędnych do wykonania orzeczenia sądowego i realizacji konstytucyjnego prawa do sądu.

Do kompetencji komorników sądowych należy wykonywanie czynności egzekucyjnych w sprawach cywilnych.

Komorników sądowych powołuje Minister Sprawiedliwości, spośród kandydatów, którzy muszą spełniać szczegółowo określone w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji wymagania, do których zaliczyć należy m.in. posiadanie wyższego wykształcenia prawniczego, ukończenie aplikacji komorniczej i złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu komorniczego oraz minimum 2 letni staż pracy na stanowisku asesora komorniczego.

Nadzór nad komornikami sądowymi sprawuje Minister Sprawiedliwości wraz z prezesami sądów, przy których działają komornicy oraz samorządem komorniczym - **Krajową Radą Komorniczą i radami izb komorniczych**.

Zob. także informacje na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#) i [Krajowej Rady Komorniczej](#).

Organizacje świadczące usługi bezpłatne

W Polsce istnieje wiele organizacji świadczących bezpłatne usługi prawne. Należą do nich:

działająca przy Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej „**Niebieska Linia**”, mająca na celu zwalczanie przemocy w rodzinie; więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej [Niebieskiej Linii](#); z Niebieską Linią można także skontaktować się pod numerem: +48 22 668 70 00;

bezpłatną pomoc prawną świadczą także **Kliniki Prawa** w których działają studenci należących do organizacji funkcjonujących na wydziałach prawa we wszystkich większych uniwersytetach w Polsce.

Ostatnia aktualizacja: 22/06/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.